

Stortingsmøtet på Elverum 9. april 1940

DEBATT

Av John Sand

I Nationen 5. ds. gir herr Erik Braadland et feilaktig bilde av det stortingsmøte som ble satt på Elverum kl. 21.30 den 9. april 1940. Således hevder herr Braadland at C. J. Hambro «ga fra talerstolen uimotsagt av deltagerne på stortingsmøtet regjeringen fullmakt til å utøve de funksjoner som etter Grunnloven tilligger Stortinget inntil forholdene igjen måtte bli slik at Stortinget kunne samles i trygghet og frihet.» Men Hambro ble imotsagt. Det korrekte forhold er nemlig at stortingsmennene Getz, Stray og Førre (2 ganger) tok til ordet etter at Hambro hadde framsatt sitt fullmaktsforslag. Etter at Getz var kommet med en kort opplysning uttalte Hambro: « - og Stortinget bekrefter alene ved sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger som regjeringen har i den tid Stortinget ikke er samlet.» Til dette repliserte representanten Førre: «Hvis regjeringen har den fullmakt, behøver den ikke å få en ny.» Stortingsmann Førre har i en artikkel i Andøya Avis 14.8.1958 nærmere utdypet det som skjedde under det for øvrig nokså kortvarige Elverum-møtet. I nevnte artikkel skrev Førre bl.a.: «Jeg uttalte at på grunnlag av herr Hambros siste erklæring at når regjeringen har sin fullmakt i henhold til Grunnloven, var det intet grunnlag for å vedta en ny fullmakt. Dermed avsluttedes debatten om dette spørsmål. Og noen votering ble ikke foretatt.» Her kan jeg nevne at statsvitenskapsmannen, professor dr. juris Frede Castberg, i sin bok Juridiske strids-spørsmål i Norges nyere historie side 57 skriver: «Nå kan man etter min mening ikke si at Elverum-fullmakten ble vedtatt av Stortinget. Det faktiske forhold er at den beslutning som ble foreslått av Stortingets president, overhodet ikke

EKSIL-REGJERING: – Hambro ville at regjeringen Nygaardsvold i eksil skulle trekkes til ansvar for sin overtredelse av den provisoriske anordningsmyndighet og omtalte lovene som ble laget i London i lite rosende vendinger, i følge innsenderen. Innfelt: J. Nygaardsvold tale fra BBCs norske avdeling i London den 9. april 1943. (Arkivfoto).

ble satt under votering. Møtet ble hevet før det var stemt over forslaget.» Dr. Castberg tar på side 58 sterk avstand fra den tanke at man – med bakgrunn i de uttalelse som falt under Elverum-møtet – skulle kunne betrakte Hambros forslag som på noen måte bifalt av Stortinget. Professor Castberg bygger her på den kjensgjerning jeg foran har påvisst at bl.a. representanten Førre gjorde innsigelse mot Hambros forslag.

En annen som deltok under Elverum-møtet var daværende odelstingspresident Neri Valen (V). Den 9. og 10.12.1947 skrev Valen to lange artikler i avisen Varden. Hans konklusjon lød: «Eg hugsar vel at politikarane var på det reine med at det ikkje var votert over fullmakta i Elverum, og at fullmakta ikkje heller var i konstitusjonelle former.» Odelstingspresident Valen uttaler for øvrig om det som rent faktisk foregikk under Elverum-

møtet: «Men for presidentskapet og for dei andre politikarar som var i Elverum, var det samrøystes vedtaket om underhandling med tyskarane det egentlege politiske innhaldet av møtet.»

La meg til slutt ta med at professor dr. Castberg, som ved årsskiftet 1944/45 kom til London, flere steder i sin dagbok fra London-tida, kommer inn på at det ikke forelå noen «Elverumsfullmakt.» Således skriver Castberg i sin dagboksopptegnelse for søndag 18.2.1945: «Wright var for øvrig sterkt opptatt av at den såkalte «Elverumsfullmakt» overhodet ikke eksisterte. Nettopp om den hadde jeg en kort, men noe skarp replikkveksel med Hambro... Han vil ikke være med på at den fullmakt han foreslo... var et utslag av konstitusjonell nødrett og ga regjeringen myndighet utover de vanlige myndighetsgrenser.» (Min understr.)

Det har også sin interesse å konstatere at Hambro, fremdeles i følge Castbergs opptegnelser, ville at regjeringen Nygaardsvold i eksil skulle trekkes til ansvar for sin overtredelse av den provisoriske anordningsmyndig-

het etter Grunnlovens paragraf 17. «Han karakteriserte noen av de anordninger som nå ble laget i London, som «nazistiske» –C ja som verre enn de nazistiske lover hjemme,» heter det i dr. Castbergs notat 23.1.1945.

190901